

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ваня Куздова Банабакова,
професор в катедра „Логистика на сигурността”
на факултет „Общовойскови“ в НВУ „Васил Левски“
гр. Велико Търново, бул. „България“ № 76,
тел. 0887728466, e-mail: v.banabakova@abv.bg

на дисертационен труд,
разработен от Габриела Димитрова Наплатанова-Русева

**на тема: „УПРАВЛЕНИЕ НА МЕДИЙНИТЕ ЕФЕКТИ И МЕДИЙНИ
ОПЕРАЦИИ ПО ВРЕМЕ НА ВЪОРЪЖЕН КОНФЛИКТ“**

в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“,
професионално направление 9.1. „Национална сигурност“,
докторска програма „Военнополитически проблеми на сигурността“

София

2019 г.

1.Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Актуалността на темата на дисертационния труд се определя от следните предпоставки: медиите са основна и неразделна част от съвременните войни и конфликти; самостоятелните действия на въоръжените сили (военния компонент) са недостатъчни за предотвратяването или разрешаването на голяма част от военните операции или кампании и за приемането и разбирането на необходимостта от провеждането на конкретна операция или кампания; на тази основа освен прилагането на военна сила е необходимо да бъдат използвани и други средства, основно информационни, които във вида медийни ефекти и медийни операции целят да постигнат възможно най-добрата координация с военните „играчи“; международната общност не спира да търси отговори и решения на кризите и военните конфликти и на проявленията и влиянието на медиите в тях; непрекъснато нараства търсенето на нови възможности за отразяване на събитията по възможно най-пълноценен начин в медиите; нараства необходимостта от подобряване на управлението на медийните ефекти и медийните операции в хода на всяка една операции и военен конфликт и други.

Значимостта на дисертационния труд се определя от насоката на изследванията, които са свързани с използването на медиите и различните им проявления и характеристики в един въоръжен конфликт и са насочени към открояване на тенденциите на научаване и внедряване на иновациите и новите технологии в медиите по такъв начин, че медиите да отразяват конкретната военна операция по желания начин и да мултиплицират ефекта от нея. Изследванията в дисертационния труд са насочени и към открояване на медийната власт над политиката и начина, по който медиите влияят на формирането на външната политика като детайлно се разглеждат медийните ефекти в конкретни конфликти и съвременни войни.

Важен акцент в дисертационния труд е изследването на работата на офицерите по медийно планиране и работата на журналистите на терен със съответните преимущества и недостатъци в условия на технологичен подем

като целта е да се покаже модела на реакция, както на офицерите, които са ангажирани в медийните операции в съвременните конфликти, така и на журналистите, които в условията на постмодерното общество търсят възможност за изява и светкавична реакция на все по-многобройните конфликти и терористични атаки в съвременния свят.

Изследванията по настоящата проблематика, свързана с ефективността на медийните ефекти и медийните операции в съвременните условия и наличния инструментариум за тях не отговарят в пълен обем на изискванията и динамиката на развитие на глобалната средата за сигурност и глобалната медийна среда, както и на промените в схващанията за използване на медиите и тяхното влияние в провежданите операции и кампании.

Това налага необходимостта от настоящето изследване, свързано с различните медийни ефекти и на медийните операции като цяло с цел повишаване на тяхната ефективност и постигане на съвместни ефекти и синергия в действията на различните инструменти на националната, съюзната и коалиционната мощ – политически, икономически, военни и граждански, както и систематизиране на насоките (методите) за усъвършенстване управлението на различните медийни ефекти и медийни операции и прилагането им в съвременната глобална информационна среда.

На тази основа можем да направим извода, че дисертационния труд на тема: “Управление на медийните ефекти и медийните операции по време на военен конфликт” е актуален, значим и необходим за условията на силно глобализираната медийна среда.

2.Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 217 страници – основен текст 207 страници, и включва увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и две приложения. В дисертационния труд са представени 2 таблици, 15 фигури и 41 графики. Структурата на дисертационния труд отговаря на изискванията за такъв вид научна разработка.

В увода е обоснована актуалността на темата и точно и ясно са дефинирани обекта, предмета, целта и работната хипотеза.

Обект на дисертационния труд са съвременните конфликти и конкретно информационните операции, провеждани в тях.

Предмет на дисертационния труд са медийните операции и ефектите от тях – като част от информационните операции.

Основната **цел** на дисертационния труд е изследване на характеристиките на медийните ефекти и медийните операции и разкриване на направленията за повишаване на тяхната ефективност във военен конфликт, чрез усъвършенстване на процедурите по тяхното управление.

Постигането на целта на дисертационния труд налага изпълнението на следните три **научноизследователски задачи**:

- Да се анализират и разкрият характеристиките на медийното влияние и медийните операции, и да се представи теоретичен модел за тяхната класификация. Класификацията е по различни критерии като тенденции в различните военни конфликти.
- Да се изследват и анализират съвременните подходи за оценка на ефективността на медийните ефекти и медийните операции във военните конфликти, и да се разкрият различните предизвикателства при създаването на медийните ефекти и медийните операции/стратегии.
- Да се формулират насоки за усъвършенстване на управлението на медийните ефекти и медийните операции в един съвременен военен или въоръжен конфликт.

Дисертационният труд е разработен на основата на **работната хипотеза**, че усъвършенстването на цялостния процес по управление на медийните ефекти и медийните операции, чрез оптимизиране на техниките и процедурите по събиране, анализ, отсяване и разпространение на информацията, свързана с хода на военния конфликт (операция или кампания), ще позволи вземане на адекватни на промените в информационната средата решения, както и преглед и адаптиране на

планове в частта им за информационния домейн (операции), което ще доведе до повишаване ефективността при отразяване и представяне на операциите и кампаниите пред широката международна общественост.

При разработване на дисертационния труд и за постигане на целта, решаване на научноизследователските задачи и доказване на работната хипотеза са използвани научно-изследователски подходи и методи като: структурен поход; процесен подход; системен подход; литературен обзор; исторически анализ; критичен анализ; анализ и синтез; проучване, чрез анкета; експертна оценка, статистически анализ; сравнителен анализ и моделиране. Анализите се основават на богат емпиричен материал. Теоретична и методологическа основа на дисертационното изследване са трудовете на български и чуждестранни учени в областта на медийните комуникации.

За целите на изследването са формулирани три ограничителни условия.

3. Характеристика на научните и научно-приложните резултати (приноси) в дисертацията. Достоверност на материала.

Дисертационният труд се отличава със значими научни и научно-приложни резултати.

В първа глава авторът прави научно-теоретичен анализ на характеристиките на медийното влияние и медийните операции.

Изследвано е отражението на различните видове влияния като влиянието на глобализацията и технологиите и влиянието на редактора, върху медиите. Изведени са основните параметри на отразяването като скорост, ритъм и сила на отразяването. Изследвани са медийните операции в направления – нива и характеристики, аудитории и внедряване на журналисти. Открити са инструментите за осъществяване на комуникационните стратегии и новите фактори, оказващи влияние на медийния фронт. Представени са иновативни модели за съвременна класификация на медийните операции по определени критерии.

В края на първа глава са обобщени задълбочени изводи.

Втора глава е насочена към изследване на медийните ефекти, свързани с военните конфликти. Направен е научно-теоретичен анализ на медийните ефекти, фазите на медиация и спецификите на обособените типове медийни ефекти. Представен е практико-приложен анализ на медийните ефекти в конкретни ситуации при операции на Българската армия, свързани с военни конфликти. Акцентирано е върху спецификите при медийното отразяване на военните конфликти и военните операции, необходимостта от запазване и поддържане на имиджа на Българската армия и необходимостта от ефективно взаимодействие и сътрудничество между журналистите и военослужещите.

Изведени са предизвикателствата при управлението на медийните ефекти и медийните операции (стратегии) в следните две направления: предизвикателства и изисквания към журналистите и редакцията, създаващи медийни ефекти в съвременните военни операции или въоръжени конфликти; и изисквания от гледна точка на внедряващото звено - национално или съюзническо командване.

Втора глава завършва с обобщаващи изводи.

Трета глава представя резултатите от проведено проучване на експертни мнения за управлението на медийните ефекти и медийните операции във въоръжен конфликт.

Основната значимост на проучването е, че респонденти са от две категории, участващи и засегнати от създаването и използването на медийни ефекти и на медийни операции в съвременни условия: от една страна, това са журналисти, а от друга страна, военослужещи. Анализът разкрива техните нагласи по изследваните проблеми, потвърждава основната работна хипотеза на изследването и нейните подхипотези и откроява значимите проблеми.

На тази основа, в края на трета глава авторът начертава насоките за усъвършенстване на управлението на медийните операции и медийните ефекти в съвременните въоръжени конфликти като ги разграничава в две

групи – насоки с краткосрочно и средносрочно действие и насоки в дългосрочен план.

Трета глава завършва с изводи, които обобщават резултатите от проучването и анализа и предложените насоки за усъвършенстване на управлението на медийните операции и медийните ефекти в съвременните въоръжени конфликти.

Можем да обобщим, че съдържанието на дисертационния труд напълно отговаря на неговата тема. Получените резултати показват, че поставените цел и научно-изследователски задачи са цялостно постигнати.

Първа глава решава първа научно-изследователска задача, втора глава – втора научно-изследователска задача, а с трета глава е решена трета научно-изследователска задача.

Работната хипотеза е доказана на основата на задълбочени емпирични анализи, основани на сериозен статистически инструментариум.

Всяка глава завършва със задълбочени изводи, а в края на дисертационния труд, автора е формулирал обобщени изводи.

Предложеният дисертационен труд е разработен последователно и логично. Авторът показва много добро владение на терминологията по разглежданата проблематика и демонстрира ярък индивидуален стил за писане. Използвал е богат инструментариум от методи за проучване и анализ и значителна база от емпирични данни. Направени са задълбочени проучвания и интерпретиране на резултатите и са дадени иновативни научни предложения с практико-приложен характер за усъвършенстване на управлението на медийните ефекти и медийните операции в съвременните въоръжени конфликти.

Обемът на дисертационния труд е оптимален, от гледна точка на цялостност и завършеност на научното изследване и от гледна точка на изискванията за дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор”.

Разработеният дисертационен труд е лично дело на автора, тъй като изследванията в сферата на разглежданата проблематика не са обект на масови научни разработки. Не са налице съмнения за плагиатство.

4. Оценка на научните резултати и приноси на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е с ясно изразени **научни и научно-приложни приноси.**

Като най-значими се открояват следните **научни приноси:**

- На основата на сравнителен и критичен анализ са дообогатени и доразвити научно-теоретичните постановки с приложен характер за характеристиките и значението на медийните ефекти и медийните операции. На тази основа, са изведени инструментите за осъществяване на комуникационните стратегии и новите фактори, оказващи влияние на медийния фронт.

- Разработен е теоретичен модел с приложен характер за иновативна съвременна класификация на медийните операции на основата на различни критерии.

- Изведени са основните предизвикателства при създаването на медийните ефекти и медийните операции в съвременните въоръжени конфликти като: предизвикателства и рискове пред самостоятелно отразяващите журналисти; предизвикателства, свързани с техническата сигурност за журналистите; предизвикателства, свързани с психологическата сигурност; предизвикателства, свързани с изпълнение на изискванията от журналистите и от самите редакции при отразяване на въоръжения конфликт; и предизвикателства пред внедряващото звено - национално или съюзническо командване.

Като най-значими се открояват следните **научно-приложни приноси:**

- Доказана е необходимостта от прилагане на съвместно планирана и координирана политика за медийни ефекти и медийни операции, между

журналистите и военослужещите за ефективно (по определени критерии) отразяване на събитията, свързани с военни конфликти или военни операции.

- Направено е мащабно емпирично изследване за идентифициране на изискванията към журналистите и ефектите от техните професионални взаимоотношения с военослужещите, когато са самостоятелно в зоната на операцията или са внедрени в подразделения на собствена, в съюзническа или вражеска армия.

- Формулирани са насоки за усъвършенстване на процедурите по управление на медийните ефекти и медийните операции в новата информационна среда по време на военен конфликт.

Така формулираните приноси приемам като значими за науката и практиката.

Научните и научно-приложните приноси в трудовете на кандидата могат да се отнесат към следните групи:

- доразвиване и дообогатяване на актуален научен проблем, свързан с необходимостта от усъвършенстване на управлението на медийните операции и медийните ефекти в съвременните въоръжени конфликти.

- доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни проблеми, теории и методически подходи;

- създаване на нови методи;

- приноси за внедряване – методики, алгоритми и модели.

Дисертационният труд на тема Управление на медийните ефекти и медийни операции по време на въоръжен конфликт представлява напълно завършен научен труд и съдържа задълбочени изследвания на поставените проблеми.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторство.

По темата на дисертационния труд авторът е представил 5 научни публикации, 2 от които са самостоятелни и 3 са в съавторство. Две от

публикациите са публикувани в научни издания в страната, а останалите – в чужбина.

Представените научни публикации напълно отговарят на темата на дисертационния труд. Те са лично дело на автора, защото отразяват основните научни резултати от направените изследвания, а при публикациите в съавторство приноса на автора на дисертационния труд е очевиден.

6. Литературна осведоменост и компетентност.

За разработване на дисертационния труд авторът е използвал 167 литературни източника, от които 85 на кирилица – на български и руски език и 82 на английски език. Използваната литература включва научни статии, научни доклади, монографични трудове, учебници, статии от медиите и интернет източници.

Авторът показва много добра литературна осведоменост и изключителна компетентност по изследваната проблематика.

7. Оценка на автореферата.

Авторефератът е разработен в обем от 40 страници. Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд на тема Управление на медийните ефекти и медийни операции по време на въоръжен конфликт, и включва задължителните научни и научно-приложни приноси и списък с научните публикации по темата.

8. Критични бележки.

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за такъв вид научен труд.

Като бележка мога да посоча общите изводи в края на дисертационния труд да включват и обобщени предложения, които автора е направил в самия труд.

Въпроси:

1. Кои са основните критерии за избор на медиен ефект при отразяване на конкретно събитие или ситуация с военен характер?

2. Кой е най-ефективния подход при взаимодействието между журналистите и военослужещите при отразяване на конкретно събитие или ситуация, свързани с военен конфликт или военна операция?

Като препоръка и пожелание за бъдещата научно-изследователска работа на автора е продължаване на изследванията по настоящата изключително актуална проблематика. Препоръката ми е авторъа да публикува научноприложните изследвания, резултати и предложения на дисертационния труд под формата на монографичен труд, който ще бъде изключително полезен, както в учебния процес на висшите училища, така и в научен и практико-приложен аспект.

Направените анализи и дадените предложения в дисертационния труд са с висока научна стойност и значимост и ще представляват интерес за научните среди, не само в страната, но и в международен аспект.

9. Лични впечатления и други въпроси.

Нямам лични впечатления от автора на дисертационния труд. Преди да се запозная с дисертационния труд, разработен от нея, впечатленията ми бяха формирани от медиите. И убеждението ми за нея е свързано с изключителен професионализъм, компетентност и амбиция да отразява актуални и сериозни събития и проблеми. И тези мои убеждения за нея се потвърдиха от настоящия дисертационен труд.

10. Заключение.

Научната и научно-приложната стойност на дисертационния труд е изключително значима. Дисертационният труд е напълно завършено научно изследване с научно-приложен характер. Представеният към него автореферт отговаря на изискванията. Научните публикации съответстват и имат връзка с направените изследвания в дисертационния труд. Убедена съм, че дисертационния труд е лично дело на автора.

Всичко това ми дава основание да заявя, че дисертационния труд на тема Управление на медийните ефекти и медийни операции по време на въоръжен конфликт, разработен от Габриела Димитрова Наплатанова –

Русева, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р България, на Правилника за неговото прилагане и на националните минимални изисквания за придобиване на ОНС Доктор.

11. Оценка на дисертационния труд.

На основата на изпълнените изисквания за подобен вид научни трудове, на получените резултати и постигнатите в него научни и научно-приложни приноси давам положителна оценка на дисертационния труд на Габриела Димитрова Наплатанова – Русева на тема Управление на медийните ефекти и медийни операции по време на въоръжен конфликт и предлагам на уважаемите членове на научното жури, на Габриела Димитрова Наплатанова – Русева да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор” в област на висшето образование: 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1 Национална сигурност, по докторска програма „Военнополитически проблеми на сигурността“.

Разработил рецензията: .....
.....

(проф. д-р Ваня Банабакова)

18. 06. 2019 г.

Гр. Велико Търново